

Global Professional Standards and Qualifications in Performing Arts: Guidelines for Establishing Khon Performance Standards in Thailand

Kerdsiri Noknoi

College of Fine and Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham

Pawinee Boonserm*

Faculty of Fine and Applied Arts, Thammasat University

Teeradach Klinchan

Office of the Music and Drama, The Fine Arts Department, Ministry of Culture

Kanjana Laochockchaikul

College of Innovation, Thammasat University

*Corresponding author email : pawipop11@gmail.com

Abstract

This research examines and reviews professional standards and qualifications in the performing arts based on internationally recognized systems. The study focuses on case studies of British ballet dancers, Chinese opera performers, and Japanese Noh theater actors. Additionally, it analyzes the context and influencing factors of Khon in Thai society to explore the feasibility of establishing a standardized professional qualification system for Khon performers. The research employs qualitative methods, including document analysis, case studies, and expert interviews in the field of performing arts.

The findings reveal that professional standards in performing arts vary depending on the cultural context of each country. However, they all emphasize structured training programs, competency assessment systems, and standardized qualification certifications, which help enhance both performer quality and the preservation of artistic traditions. In Thailand, Khon is supported through conservation efforts and training under the Fine Arts Department, but no centralized qualifying certification system exists. Developing a standardized framework similar to international organizations, such as the Royal Academy of Dance (RAD) for ballet, could contribute to the structural development of Khon and create more career opportunities for performers. This research can be applied as a knowledge base for the development of professional competencies of Kho

performers in alignment with international contexts, particularly in the formulation of occupational standards and the certification of professional qualifications in accordance with the standards of the Professional Qualifications Institute.

Keywords: Khon, Professional Standards, Professional Qualifications, Performing Arts, Intangible Cultural Heritage

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงในบริบทสากล สู่แนวทางพัฒนามาตรฐานอาชีพในในประเทศไทย

เกิตศิริ นกน้อย

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาวิณี บุญเสริม*

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธีรเดช กลิ่นจันทร์

สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล

วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

*อีเมลผู้ประสาน : pawipop11@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและทบทวนระบบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงที่มีแนวทางการดำเนินการอันเป็นมาตรฐานในระดับสากล ผ่านกรณีศึกษาระบบมาตรฐานอาชีพนักแสดงบัลเลต์ ของสหราชอาณาจักร นักแสดงจิวของสาธารณรัฐประชาชนจีน และ นักแสดงละครโน ของประเทศญี่ปุ่น ตลอดจนวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องของอาชีพในสังคมไทย เพื่อพิจารณาต่อการดำเนินการระบบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพของอาชีพนักแสดง โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เอกสารและกรณีศึกษา รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในวงการศิลปะการแสดงของแต่ละประเทศ

ผลการศึกษาพบว่าระบบมาตรฐานอาชีพด้านการแสดงในระดับสากลมีแนวทางที่แตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ แต่ล้วนมุ่งเน้นการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ระบบการประเมินสมรรถนะ และการรับรองคุณวุฒิที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งช่วยส่งเสริมทั้งคุณภาพของศิลปินและการสืบทอดศิลปะแขนงนั้น ๆ สำหรับการแสดงโขนของประเทศไทยนั้น แม้จะมีโครงสร้างการอนุรักษ์และการจัดการเรียนการสอนภายใต้หน่วยงานภาครัฐ ดังเช่น กรมศิลปากร แต่ยังคงขาดระบบการรับรองคุณวุฒิที่เป็นมาตรฐานกลาง หากสามารถพัฒนาแนวทางที่คล้ายคลึงกับองค์กรระดับสากลอย่าง Royal Academy of Dance (RAD) ซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนการสอนบัลเลต์จะช่วยให้การแสดงโขนได้รับการพัฒนาในเชิงโครงสร้างและขยายโอกาสทางอาชีพให้กับนักแสดงได้มากขึ้น งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพนักแสดงโขนให้มีความสอดคล้องกับบริบทสากล โดยเฉพาะในด้านการจัดทำระบบมาตรฐานอาชีพและการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ ตามมาตรฐานของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

คำสำคัญ: โขน, มาตรฐานอาชีพ, คุณวุฒิวิชาชีพ, ศิลปะการแสดง, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1. บทนำ (Introduction)

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ รวมถึงอาชีพด้านการแสดง ซึ่งในบริบทสากลนั้น หลายประเทศได้กำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนและเป็นระบบเพื่อยกระดับวิชาชีพด้านศิลปะการแสดงให้สามารถพัฒนาศักยภาพนักแสดงได้ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่การแสดงนั้นให้อยู่ในระดับสากล ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีมีการจัดทำมาตรฐานอาชีพทางการแสดงอย่างจริงจัง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงในระดับสากลผ่านกรณีศึกษาของสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น พร้อมทั้งวิเคราะห์บริบทของไทยในสังคมไทยเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนามาตรฐานอาชีพของนักแสดงไทยในประเทศไทย

การแสดงโขนในประเทศไทยนั้นได้รับการสนับสนุนทั้งจากราชสำนักไทยและหน่วยงานรัฐบาลมาโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2561 องค์การยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียน "การแสดงโขน" ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ นำไปสู่การกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อรักษาและส่งเสริมโขนอย่างเป็นรูปธรรม ภายหลังได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนจากองค์การ UNESCO ให้เป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติแล้ว ประเทศไทยก็มีการกำหนดมาตรการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมและรักษามรดกวัฒนธรรม "โขน" อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งมาตรการด้านกฎหมาย มาตรการด้านงบประมาณ มาตรการด้านบุคลากร มาตรการด้านการศึกษาวิจัย มาตรการด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และ มาตรการด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับโขน (Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture, 2018)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการแสดงโขนในสังคมไทยนั้น จะได้รับการสนับสนุนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจากหลายภาคส่วนดังที่กล่าวไปข้างต้น แต่การยกระดับการแสดงโขนในมิติของมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อให้ผู้แสดงโขนเป็นวิชาชีพในระดับสากล ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ เถกเช่นการแสดงที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติอย่างนักแสดงและการแสดงของโลกตะวันตก เช่น บัลเลต์ ย่อมมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจเรื่องระบบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพให้ถ่องแท้ก่อนที่จะนำแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพด้านการแสดงที่มีประสบการณ์ในการมาตรฐานอาชีพนักแสดงโขนในสังคมไทย

เพื่อให้นักแสดงโขนสามารถก้าวสู่การเป็นอาชีพที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ การศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงที่มีแนวทางการดำเนินการอันเป็นมาตรฐานสากล ผ่านกรณีศึกษาของนักแสดงบัลเลต์ จากสหราชอาณาจักร การแสดงอุปรากรจีน หรือจิวจากประเทศจีน และละครโน จากประเทศญี่ปุ่น พร้อมทั้งวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโขนในบริบทสังคมไทย ผลการศึกษาจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการกำหนดมาตรฐานอาชีพนักแสดงโขนที่เหมาะสมกับบริบทไทยและสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานในระดับนานาชาติ เพื่อให้ศิลปะแขนงนี้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

2.1 ศึกษาและทบทวนระบบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงที่มีแนวทางการดำเนินการอันเป็นมาตรฐานในระดับสากล ผ่านกรณีศึกษาระบบมาตรฐานอาชีพนักแสดงบัลเลต์ ของสหราชอาณาจักร นักแสดงจิว ของสาธารณรัฐประชาชนจีน และ นักแสดงละครโน ของประเทศญี่ปุ่น

2.2 วิเคราะห์บริบทและปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องของโขนในสังคมไทย เพื่อพิจารณาต่อการดำเนินการระบบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพของอาชีพนักแสดงโขน

3. ขอบเขตของการวิจัย (Research Scope)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาผ่านกรณีศึกษาเฉพาะระบบมาตรฐานอาชีพนักแสดงบัลเลต์ของสหราชอาณาจักร นักแสดงจิ๋วของสาธารณรัฐประชาชนจีน และนักแสดงละครโนของประเทศไทย ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมระบบมาตรฐานอาชีพด้านการแสดงในบริบทประเทศหรือภูมิภาคอื่น ๆ ทำให้การสรุปผลในเชิงเปรียบเทียบมีขอบเขตจำกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง ระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสู่แนวทางการพัฒนาอาชีพนักแสดง โดยใช่วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเอกสารและกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแนวทางดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร: ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพของนักแสดงในระดับสากล โดยเน้นเฉพาะศิลปะการแสดงในรูปแบบดั้งเดิม และเป็นมาตรฐาน โดยศึกษาผ่านแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น งานวิจัย หนังสือ บทความวิชาการ และเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงนั้นๆ
2. การวิเคราะห์กรณีศึกษา: คัดเลือกกรณีศึกษาระบบมาตรฐานอาชีพของนักแสดงที่มีลักษณะการแสดงเป็นแบบมาตรฐานเทียบเคียงกับการแสดงโน อาที นักแสดงบัลเลต์จากสหราชอาณาจักร นักแสดงจิ๋วจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และนักแสดงละครโนจากประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบและหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้กับโนในบริบทของสังคมไทย
3. การสัมภาษณ์เชิงลึก: ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดงบัลเลต์ การแสดงจิ๋ว การแสดงละครโน ที่เป็นศิลปินและมีประสบการณ์ทางการแสดงอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 3 ท่าน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบมาตรฐานอาชีพในแต่ละประเทศ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล: นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร กรณีศึกษา และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการระบบมาตรฐานอาชีพของนักแสดงโนในประเทศไทย

5. ประโยชน์ของการวิจัย (Research Benefits)

- 5.1 เพื่อให้ได้รับองค์ความรู้เชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงในระดับสากล ที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดทางวิชาการในการพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพศิลปิน
- 5.2 สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการในการวิเคราะห์และพัฒนาสมรรถนะอาชีพนักแสดงโนให้มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และมาตรฐานสากล โดยไม่กระทบต่อคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะการแสดงดั้งเดิม
- 5.3 งานวิจัยช่วยสนับสนุนการพัฒนารอบแนวคิดและแนวทางการจัดทำระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านนาฏศิลป์ไทย ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนากำลังคนและการรับรองวิชาชีพในระดับประเทศ

6. ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาและทบทวนระบบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดง

จากการศึกษามาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพด้านการแสดงในระดับสากล ช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาและกำกับดูแลคุณภาพของอาชีพนักแสดงในแต่ละประเทศ โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกรณีศึกษาการแสดงที่เป็นรูปแบบการแสดงมาตรฐานเทียบเคียงกับการแสดงโขน ได้แก่ บัลเลตจากสหราชอาณาจักร อูปรากรจีน (จิว) จากสาธารณรัฐประชาชนจีน และละครโนจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบมาตรฐานของแต่ละประเทศมีแนวทางการจัดการที่แตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละชาติ แต่ในขณะเดียวกัน ระบบเหล่านี้ยังช่วยรักษาคุณค่าของศิลปะแขนงต่าง ๆ และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของนักแสดงให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีรายละเอียดระบบมาตรฐานนักแสดงของแต่ละประเทศ ดังนี้

ระบบมาตรฐานอาชีพนักแสดงบัลเลต ของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ เวลส์และไอร์แลนด์เหนือ) มีสถาบัน Royal Academy of Dance (RAD) เป็นสถาบันการสอบครูและการประเมินการเต้นรำนานาชาติ Royal Academy of Dance เป็นผู้นำของโลกในด้านการเรียนการสอนเต้นรำและการฝึกอบรมการแสดงบัลเลต ได้รับการยอมรับในระดับสากลสำหรับมาตรฐานการเรียนการสอนระดับสูงสุด ในฐานะสมาชิกวิชาชีพของสมาคมครูสอนเต้นรำ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเพิ่มขีดความสามารถการเต้นรำแก่ครู นักเรียน รวมถึงทีมงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้านนวัตกรรม ความเป็นศิลปะและคงอยู่ตลอดไปด้านการเต้นรำและการศึกษาการเต้นรำไปทั่วโลก

Royal Academy of Dance (RAD) ได้กำหนดหลักสูตรการเต้นรำตามช่วงอายุเพื่อให้การเต้นรำมีความปลอดภัยและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ผู้เข้าทดสอบ โดยแบ่งหลักสูตรออกเป็น

- คลาสเรียนสาธิต (Dance to Your Own Tune) สำหรับเด็กตั้งแต่ 2 ปีครึ่งถึง 5 ปี
- หลักสูตรแบบแบ่งเกรด (Pre-Primary in Dance, Primary in Dance และ Grades 1-8)

เป็นการเรียนการสอนเต้นรำแบบกว้าง ซึ่งเน้นการเต้นบัลเลต และพัฒนาทักษะด้านเทคนิค ดนตรีและการแสดง สำหรับอายุ 5 ปีขึ้นไป

- หลักสูตรอาชีพ (หลักสูตรอาชีวศึกษา) (Intermediate Foundation, Intermediate, Advanced Foundation, Advanced 1, Advanced 2, Solo Seal) เป็นการศึกษาการเต้นบัลเลตในเชิงลึกและเตรียมความพร้อมแก่นักเรียนสำหรับการเต้นระดับอาชีพ สำหรับอายุ 11 ปีขึ้นไป

- Discovering Repertoire เป็นโปรแกรมการแสดงบัลเลตแบบคลาสสิกที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคนิค ดนตรี และการแสดงการเต้นบัลเลต จากการออกแบบท่าเต้นที่ปรับเปลี่ยนได้จากดนตรีคลาสสิกที่มีชื่อเสียง สำหรับอายุ 12 ปีขึ้นไป

Royal Academy of Dance (RAD) เป็นองค์กรการประเมินที่ได้รับการยอมรับในคุณสมบัติด้านกรอบคุณวุฒิที่กำหนด (RQF) โดยคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาของรัฐบาลอังกฤษ การรับรองคุณวุฒิในเวลส์ และองค์กรเพื่อหลักสูตรการสอบและการประเมินผลตามลำดับ ในประเทศอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ กรอบคุณวุฒิที่กำหนด (RQF) เป็นโครงสร้างที่ครอบคลุมคุณสมบัติทั้งหมด (นอกเหนือจากปริญญา) ในประเทศอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ RQF ประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประเภทและทุกสาขาวิชา ได้แก่ GCSEs, ระดับ A และ NVQs การจัดสอบเต้นรำในรูปแบบของการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครอบคลุมขึ้น รวมถึงการยอมรับความเท่าเทียมกันระดับความรู้ทักษะและความเข้าใจ (Royal Academy of Dance, 2019)

สถาบัน Royal Academy of Dance (RAD) ทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแลมาตรฐานแต่ละหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงผลการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนด โดยผู้เข้ารับการประเมินการทดสอบมาตรฐาน จะต้อง มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด RAD กำหนดมาตรฐาน ประกอบด้วย 3 หน่วยสมรรถนะ (Unit of Competency) คือ ด้านเทคนิค ด้านดนตรี และด้านการแสดง โดยในแต่ละหน่วยสมรรถนะมีสมรรถนะย่อย (Elements Competency) และเกณฑ์การปฏิบัติในแต่ละระดับ เช่น ใน Grade 8 ซึ่งเป็นระดับสูงสุด มีรายละเอียดการทดสอบดังตารางต่อไปนี้

Table 1 รายละเอียดสมรรถนะและเกณฑ์ประเมิน Performance ระดับ 8

Grade 8		
หลักสูตร / สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย	เกณฑ์การปฏิบัติ
เทคนิค	แสดงเทคนิคที่เหมาะสมผ่านการแสดง	- แสดงความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ของบัลเลต์ได้
	ช่วงของลำดับการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน	- แสดงทักษะด้านเทคนิค ตามที่กำหนดโดย
	และการระบำ solo ในบัลเลต์	ท่าเต้นที่ซับซ้อนสำหรับระดับขั้นสูงได้
	ระบำคาแรคเตอร์และการเคลื่อนไหวอิสระได้	
ดนตรี	แสดงละครประกอบดนตรีผ่านการแสดง	- แสดงในระยะเวลาที่เหมาะสมได้
	ช่วงของลำดับการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน	- แสดงการตอบสนองต่อดนตรี ตามที่กำหนด
	และระบำ solo ในบัลเลต์	โดยท่าเต้น ที่ซับซ้อนสำหรับระดับขั้นสูงได้
	ระบำคาแรคเตอร์และการเคลื่อนไหวอิสระได้	
การแสดง	แสดงทักษะการแสดงช่วงของลำดับการ	- แสดงผ่านแสดงออก การถ่ายทอด
	เคลื่อนไหวที่ซับซ้อน และการระบำ solo	การตีความ และการวางแผน ตามที่กำหนด
	ในบัลเลต์	โดยท่าเต้นที่ซับซ้อนสำหรับระดับขั้นสูงได้
	คาแรคเตอร์และการเคลื่อนไหวอิสระได้	

Source: Royal Academy of Dance (2019)

ระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพนักแสดงอุปรากรจีน (จิว) สาธารณรัฐประชาชนจีน

ในประเทศจีน สถาบัน National Academy of Chinese Theatre Arts (NACTA) ถือเป็นสถาบันระดับสูงสุดในการผลิตบุคลากรและศิลปินที่มีความสามารถในการแสดงจิวปักกิ่งและจิวคุนฉวีที่น่าเชื่อถือที่สุด ปัจจุบันภาควิชาแบ่งออกเป็น 5 สาขาหลัก ได้แก่ การแสดงจิวปักกิ่ง ดนตรีจิวปักกิ่ง การแสดงจิวคุนฉวี ดนตรีจิวคุนฉวี และการจัดการเวทีจิว แต่ละสาขาวิชามีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังให้เป็นเชี่ยวชาญในทางทฤษฎี มีความรู้ระดับมืออาชีพ และเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพการแสดงจิวปักกิ่งและคุนฉวี มีจิตวิญญาณแห่งการสืบทอดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานเวที มีคุณสมบัติที่จะมีส่วนร่วมในการสอนจิว การวิจัยในสถาบันศิลปะและวิทยาลัยวิชาชีพและงานอื่นๆ (National Academy of Chinese Theatre Arts, N.D.)

สถาบัน National Academy of Chinese Theatre Arts (NACTA) ประสบความสำเร็จอย่างมากในด้านการฝึกอบรมและพัฒนานักแสดงจิวปักกิ้งมืออาชีพ โดยเป็นสถาบันหลักในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษด้านศิลปะการแสดงจิวปักกิ้ง ทั้งยังได้รับการยอมรับในฐานะศูนย์กลางแห่งการสืบสานศิลปะจิวปักกิ้งที่มีเอกลักษณ์ระดับชาติ การเรียนการสอนดำเนินการโดยคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิวปักกิ้ง ซึ่งได้รับเชิญไปถ่ายทอดความรู้ยังสถาบันต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเป็นประจำ นอกจากนี้ สถาบันยังเชิญนักแสดงจิวปักกิ้งชื่อดังและอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงมาเป็นอาจารย์พิเศษเพื่อฝึกสอนนักศึกษา รวมถึงมีการจัดตั้งกลุ่มคณาจารย์ที่ประกอบด้วยบุคลากรทั้งรุ่นอาวุโสและรุ่นเยาว์จากทั้งในและนอกสถาบัน

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สถาบันได้ผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ได้ก้าวขึ้นเป็นบุคลากรสำคัญในคณะจิวปักกิ้งและสถาบันศิลปะทั่วประเทศ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมจิวปักกิ้ง และส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เป็นที่รู้จักในระดับสากล นอกจากนี้ สถาบันมุ่งมั่นในการศึกษาและเผยแพร่นโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตลอดจนแนวคิดทางวัฒนธรรมของผู้นำประเทศ โดยยึดหลักการพัฒนาศิลปะการบุคลิกอย่างซื่อสัตย์สุจริต และมีการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมและครอบคลุม เพื่อยกระดับคุณภาพการฝึกอบรมและผลักดันให้สถาบันก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางศิลปะการแสดงจิวปักกิ้งชั้นนำระดับโลก

การคัดเลือกนักแสดงอุปรากรจีน

จิวคือการแสดงที่ใช้การร้องและการรำในการเล่าเรื่อง เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียน/นักแสดงจิวปักกิ้ง ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติก่อนเรียน (พรสวรรค์) และคุณสมบัติหลังเรียน (พรแสวง) โดย คุณสมบัติก่อนเรียนหรือพรสวรรค์ คือสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น หน้าตา รูปร่าง และน้ำเสียง โดยมีรายละเอียดแต่ละตัวละครดังนี้

Table 2 เกณฑ์การคัดเลือกนักแสดงอุปรากรจีน

ตัวละคร	หน้าตา	รูปร่าง	เสียง
ตัวพระ	มักเป็นตัวละครในเรื่อง ส่วนมากจะรับบทโดยตัว พระเอกไว้หนวด ดังนั้นรูป หน้าที่เหมาะคือหน้าเรียว ยาว พอใส่หนวดที่ปิด ครึ่งล่างของใบหน้าแล้วก็ยัง สามารถเห็นส่วนบนของหน้า ได้ชัดเจน	ควรมีรูปร่างสูงโปร่ง แต่ ต้องไม่สูงมากเกินไปเพราะ ในการแสดงยังจำเป็นต้องใส่ รองเท้าที่มีพื้นหนาเพื่ออวด ทักษะในการวาดลีลา	มีทั้งที่ใช้เสียงเดิมและเสียง ดัด หากเป็นตัวพระเอกไว้ หนวดจะใช้เสียงเดิมหรือเสียง ปกติ แต่จะต้องมีพื้นเสียงที่ กว้างและสูง หากเป็นตัวพระเอก หนุม (ไม่ไว้หนวด) จะต้องมีพื้น เสียงที่ใส สูง แต่ไม่แหลม จนเกินไป เพราะตัวพระเอก ประภาพรหลังนี้จะใช้เสียงดัดใน การขับร้อง แต่ในบทเจรจาจะ ใช้เสียงเดิมกับเสียงดัดปนกัน

Table 2 เกณฑ์การคัดเลือกนักแสดงอุปรากรจีน (ต่อ)

ตัวละคร	หน้าตา	รูปร่าง	เสียง
ตัวนาง	ควรมีใบหน้าที่ยิ้ม เพราะตัวหลักในเรื่องส่วนมากจะเป็นหญิงที่ออกเรือนแล้วหรือหญิงสาวผู้มีอันจะกิน ประกอบกับเมื่อตกแต่งผมและเครื่องประดับแล้วจะทำให้รูปหน้าออกมาพอหากหน้ายาวหรือตอปกเกินไปจะถูกเครื่องประดับและเครื่องหวักลบจนดูหน้าเล็กสลับไม่สวยงาม	ต้องไม่อ้วนหรือผอมจนเกินไป ต้องดูมีน้ำมีนวล เว้นแต่บทสาวน้อยหรือสาวใช้ที่ต้องเลือกผู้ที่มีรูปร่างเล็ก ที่สำคัญต้องไม่สูงเกินไป เพราะจะหาตัวพระมาเข้าคู่ด้วยยาก	จะใช้เสียงดัดทั้งบทร้องและบทเจรจา เพราะเดิมทีจิวปักกิ่งใช้นักแสดงชายมารับบทตัวนาง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีเสียงที่สูงและกังวานเป็นพื้นฐาน หากเป็นบทนางเฒ่าจะใช้เสียงเดิมในการร้อง ไกลเคียงกับเสียงของตัวพระเอกไว้หนวดที่ต้องมีช่องเสียงที่กว้างและสูงพอ
ตัวหน้าลาย	ต้องมีใบหน้าที่ใหญ่โตเหมาะกับการเขียนลวดลายลงไปบนใบหน้า เพราะปกติลายหน้าจิวปักกิ่งจะวาดขึ้นไปจนเลยไรผม นักแสดงจึงต้องโกนหัวหรือใช้ผ้าคาดทับและวาดทับลงบนผ้าอีกที	ส่วนมากจะเป็นมีรูปร่างใหญ่ อ้วนดีกว่าผอม แต่ก็ไม่อ้วนจนเกินไป จะทำให้แต่งออกมาแล้วดูไม่สมบทบาท ที่สำคัญต้องมีบุคลิกที่ดูน่าเกรงขามเป็นทุนเดิม	มีทั้งบทดีและร้าย แต่สิ่งสำคัญที่เหมือนกันคือเสียงจะต้องก้อง กังวานแต่มีความทุ้มอยู่ในเนื้อเสียง เพราะปกติบทหน้าลายจะร้องกับดนตรีที่คีย์สูงกว่าตัวละครประเภทอื่น ๆ
ตัวตลก	มีรูปหน้าได้หลากหลายรูปแบบ แต่ที่สำคัญคือต้องมีใบหน้าเป็นมิตรชวนให้คนรู้สึกยิ้มได้ ดวงตาแจ่มใส จะหน้าเล็กหน้าใหญ่ไม่จำกัด ขอแค่มีเอกลักษณ์เป็นพอ	ส่วนมากจะมีรูปร่างเล็ก เพราะนอกจากบทเจรจาที่เป็นจุดขายแล้ว การเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่วว่องไวของตัวตลกก็เป็นอีกทักษะที่จำเป็นในการแสดงด้วยเช่นกัน	แบ่งออกเป็นบุนและบู๊ เอกลักษณ์ของตัวตลกไม่ได้อยู่ที่การขับร้อง แต่อยู่ที่บทเจรจา เสียงของตัวตลกจึงต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะ และที่สำคัญต้องสามารถเลียนเสียงตัวละครประเภทอื่นๆ ได้ด้วย

Source: Siritranon (2024)

การเรียนการสอนจิ๋วปักกิ่งนั้น มีทั้งระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีทั้งระดับมัธยมต้น และระดับมัธยมปลาย (Beijing Vocational College of Opera and Arts, N.D.) โดยการเรียนการสอนจิ๋วปักกิ่งในระดับมัธยมนั้น ผู้เรียนต้องเรียนวิชาทางวิชาการเช่นเดียวกับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสามัญ แต่จะมีวิชาเรียนที่อบรมเรื่องจิ๋วทั้งในด้านทักษะทางร่างกาย เพื่อฝึกความพร้อมเพื่อการแสดง อาทิ กำลังขา ความยืดหยุ่น การใช้อาวุธ ไปจนถึงทักษะทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงจิ๋ว ส่วนการศึกษาจิ๋วปักกิ่งในระดับอุดมศึกษา (National Academy of Chinese Theatre Arts N.D.) จะมีการแยกคณะตามความสนใจและความถนัด เช่น คณะการแสดงจิ๋วหลวง คณะการแสดงจิ๋วท้องถิ่น คณะกำกับการแสดง คณะดนตรี คณะการจัดการเวที คณะนวัตกรรมศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น

ส่วนนักแสดงจิ๋วอาชีพในประเทศจีนนั้น แม้จะยังไม่มี การสอบวัดระดับเหมือนอย่างการแสดงทางตะวันตก แต่มีระบบการแบ่งลำดับชั้น ด้วยการยื่นผลงาน เพื่อขึ้นเป็นศิลปินแห่งชาติ ซึ่งผู้ที่ต้องการจะยื่นชื่อเสนอผลงานเพื่อขอกำหนดตำแหน่งเป็นศิลปินแห่งชาติ ต้องยื่นผ่านหน่วยงานที่ตนสังกัด โดยทางจีนจะแบ่งศิลปินแห่งชาติออกเป็น 4 ชั้น โดยชั้นที่ 1-2 จะถือเป็นระดับสูง ชั้นที่ 3 เป็นระดับกลาง และชั้นที่ 4 คือระดับต้น ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความแตกต่างของเงื่อนไขกำหนดเอาไว้ อาทิ ผู้ยื่นผลงานต้องผ่านลำดับชั้นก่อนหน้ามาก่อน กล่าวคือ ผู้ยื่นผลงานชั้นที่หนึ่ง ต้องเป็นศิลปินแห่งชาติชั้นที่สองมาก่อน ผู้ยื่นผลงานชั้นที่สอง ต้องเป็นศิลปินแห่งชาติชั้นที่สามมาก่อน มีจำนวนผลงานที่แสดงในระดับที่กำหนด หรือ เคยได้รับรางวัลสำคัญในการแข่งขันทางศิลปะในระดับมณฑลหรือระดับมณฑลขึ้นไป เป็นต้น (Siritranon, 2024)

ระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพนักแสดงโน (Noh) ของประเทศญี่ปุ่น

ละครโนเป็นศิลปะการแสดงที่มีประวัติยาวนาน โดยญี่ปุ่นใช้ระบบการฝึกฝนที่อิงกับสำนักการแสดง และมีการรับรองคุณวุฒิผ่านองค์กรหรือสำนักนั้นๆ นักแสดงต้องผ่านกระบวนการฝึกที่เข้มงวดและได้รับการประเมินจากปรมาจารย์ เพื่อให้มั่นใจว่ามีความเชี่ยวชาญในทักษะการแสดงและการตีความบทละครตามขนบของศิลปะละครโน โดยสำนักของละครโน จะถูกแบ่งตามประเภทของตัวแสดง (Reiko Yamanaka, N.D.; Noh Theater Multilingual Subtitling Service, N.D.) เช่น

- 1) ตัวแสดงหลัก (ชิเตะคาตะ): สำนัก Kanze (คังเซะ) สำนัก Kongou (คองโก) สำนัก Hou-Shou (โฮโซ) สำนัก Konparu (คองปารุ) และ สำนัก Kita (คิตะ)
- 2) ตัวแสดงดำเนินเรื่อง (วากิคาตะ): สำนัก Hou-Shou (โฮโซ) สำนัก Fuku-Oh (ฟุคุโอ) สำนัก Takayasu (ทาคายาซึ)
- 3) ตัวแสดงคันละคร (เคียวเกินคาตะ): สำนัก Ohkura (โอคุระ) สำนัก Izumi (อิซึมิ) เป็นต้น

Table 3 ตัวอย่างเอกลักษณ์ของแต่ละสำนักละครโน สำนักของตัวแสดงหลัก (ชิเตะคาตะ)

เอกลักษณ์	รายละเอียด
	- สำนัก Kanze (คังเซะ) : (เกียวโต) สำนักนี้ก่อตั้งโดยสองพ่อลูก คังอามิและเซะอามิ มีมาตั้งแต่สมัยมุโรมาจิ และเป็นสำนักเดียวที่รัฐบาลในสมัยมุโรมาจิอนุรักษ์ดูแล ถือเป็นสำนักที่มีอิทธิพลในวงการละครโนมากที่สุด เพลงที่นำมาใช้แสดงเป็นเพลงที่แต่งขึ้นในสมัยมุโรมาจิ การแสดงเน้นความสวยงามและละเอียดอ่อน

Table 3 ตัวอย่างเอกลักษณ์ของแต่ละสำนักละครโน สำนักของตัวแสดงหลัก (ชิเตะคาตะ) (ต่อ)

เอกลักษณ์	รายละเอียด
	- สำนัก Kongou (คนโก) : (โตเกียว, เกียวโต) สำนักเก่าแก่โบราณที่มีรากฐานมาจากการแสดงซารูกะคุ ของวัดโฮริวจิ (วัดที่มีอาคารไม้ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก) กล่าวกันว่าการแสดงซารูกะคุสาบสูญไปในปี 1576 เนื่องจากการตายของ คนโก อุจิมาสะ แต่ในสมัยเมจิ ได้มีการฟื้นฟูสำนักอีกครั้ง โดยคนโก ทาตะอิชิ การแสดงมีความแปลกใหม่ เน้นความหรูหราสวยงาม
	- สำนัก Hou-Shou (โฮโซ) : (โตเกียว, คานาซาว่า) สำนักนี้แตกแยกออกมาจากสำนักคังเซะ โดยมีเจ้าสำนักคือพี่ชายคนโตของคังอามิ ที่ชื่อว่า โฮโซ ทะยู ในสมัยเอโดะ สำนักนี้เป็นสำนักละครโนที่ชุกชุมโดกว่า ทสึเนโยชิ ขึ้นชอบมากที่สุด เพราะเน้นที่เอกลักษณ์ในการร้องเพลง โดยใช้น้ำเสียงและจังหวะที่แตกต่างหลายโทน
	- สำนัก Konparu (คนปารุ) : (นารา, โตเกียว) ผู้ก่อตั้งสำนักคือฮาตะ คาวาคัทสึ (มือขวาของเจ้าชายโชโทกุ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อญี่ปุ่นยุคโบราณมากที่สุด) จึงถือเป็นตระกูลละครโนที่เก่าแก่มากที่สุด และมีผู้แต่งละครโนที่มาจากตระกูลนี้มากมาย สำนักนี้เคยได้รับการอุปถัมภ์โดยโทโยโทมิ ฮิเดโยชิ จึงรุ่งเรืองที่สุดในยุคนั้น แต่ภายหลัง ในสมัยเอโดะมีอิทธิพลสู่สำนักคังเซะและสำนักคิตะไม่ได้ เน้นอนุรักษ์การแสดงแบบโบราณดั้งเดิม
	- สำนัก Kita (คิตะ) : สำนักที่ก่อตั้งขึ้นในสมัยเอโดะตอนต้น โดยโจโจ โอซาโยชิ ซึ่งเคยเป็นชิเตะให้กับสำนักคนโกมาก่อน และแยกออกมาตั้งสำนักคิตะเป็นของตนเอง เป็นสำนักที่อิทธิพลมากในท้องถิ่นต่าง ๆ (ต่างจังหวัด) การแสดงเน้นความแข็งแกร่งแบบเลือดบุชิตา จึงไม่ยากที่ได้ตามท้องถิ่นต่าง ๆ จะเข้าถึงได้ง่าย

Source: Wagokoro (2023)

นอกจากสำนักต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นแล้ว การเรียนวิชาละครโน ยังสามารถสมัครเข้าเรียนโดยตรงกับอาจารย์ หรือ ไปเรียนที่ศูนย์วัฒนธรรมประจำอำเภอ เรียนได้ทั้งที่ต้องการเป็นงานอดิเรก หรือทดลองเรียน ไปจนกระทั่งจริงจังจนเป็นอาชีพ โดยจากข้อมูลของทางสมาคมละครโน มีอาจารย์ที่เปิดสอนโดยตรงเฉพาะอุโตและชิโม (หน้าที่หลักของชิเตะคาตะ) มีอยู่ประมาณ 20 แห่ง ทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการจัดอีเวนท์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาสัมผัสและเรียนรู้ละครโนอีกด้วย (Nohgaku Performance Association, N.D.; Ruri no Kai (Noh practice), N.D.; Sugiura Nohgaku (Noh Experience), N.D.; Sawatte_kyoto, 2024; Okayama/Kyoto/Osaka Noh Fujitokai Homepage, N.D.)

1. การสอนตามศูนย์วัฒนธรรมประจำอำเภอ เช่น ศูนย์วัฒนธรรมประจำอำเภอสึชิ (Zushi) จังหวัดคานากาวะ (Kanagawa) โดย กลุ่มละครโนริโนะไค (Rurinokai) สอนอุไตและซิมิ ให้กับเด็กและผู้ใหญ่ที่เป็นสมาชิกของศูนย์วัฒนธรรมประจำอำเภอ โดยจะสอนเดือนละ 2 ครั้ง สำหรับผู้ใหญ่ เดือนละ 6000 เยน และสำหรับเด็ก เดือนละ 2000 เยน เป็นต้น

2. การติดต่อเข้าเรียนกับอาจารย์โดยตรง เช่น กลุ่มชูซังไค (การร่ายรำแบบสำนักคังเซะ) กลุ่มชูซังไค มีทั้งหมด 8 สาขาทั่วประเทศ โดยคิดค่าสอน เป็นรายวิชา (อุไต และ ซิมิ) และจะสอนเดือนละ 2 ครั้ง หากเลือกเรียน 1 วิชา (เลือกระหว่างอุไตหรือซิมิ) เป็นต้น

3. การสอนออนไลน์ เช่น กลุ่มโตโตไค (การร่ายรำแบบสำนักคังเซะ) (เกียวโตและโอซาก้า) สอนผ่าน Zoom Teams Line จำนวน 4 ครั้ง เป็นต้น

ส่วนการเรียนการสอนละครโนในระดับมหาวิทยาลัย ปรากฏเป็นสาขาวิชาที่เน้นสร้างนักวิจัยทางวิชาการเกี่ยวกับละครโน มากกว่าการเรียนการสอนด้านการแสดง อาทิ มหาวิทยาลัยโฮเซ ในคณะมนุษยศาสตร์ เอก Japanese Literature (Nohgaku Researcher Training Program, N.D.) เน้นสร้างนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับละครโน โดยไม่เพียงแต่เน้นด้านประวัติศาสตร์ และด้านทฤษฎีเท่านั้น ยังเน้นในด้านการเก็บรักษาและตรวจสอบวิจัยเอกสารเกี่ยวกับละครโน รวมไปถึงสร้างกลุ่มคนที่จะสามารถผลักดันให้ละครโนเป็นที่รู้จักทั่วโลกได้ ที่มหาวิทยาลัย มีศูนย์วิจัย The Nogami Memorial Noh Theatre Research Institute of Hosei University ที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 1952 และมีศูนย์เผยแพร่วิชาละครโนให้กับชาวต่างชาติ คือ Center for International and Interdisciplinary Research on Noh Theatre (Center for International and Interdisciplinary Research on Noh Theatre, N.D.) มหาวิทยาลัยมุซาชิโนะ เป็นอีกมหาวิทยาลัย ที่มีศูนย์รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับละครโน จึงมีเปิดคอร์สสอนเกี่ยวกับการวิจัยละครโน ในระดับปริญญาตรีที่ Faculty of Literature สาขา Japanese Literature (Traditional Culture) (Nohgaku Resource Center, N.D.; Department of Japanese Literature and Culture, N.D.) เพื่อเรียนรู้วิจัยเกี่ยวกับศิลปะญี่ปุ่นหลายอย่าง ทั้งวรรณกรรมโบราณ ไปจนถึงวรรณกรรมร่วมสมัย การแต่งกลอนไฮคุ การเขียนอักษรคันจิ (โอะโดะ) รวมไปถึงศิลปะละครโน

เส้นทางสู่อาชีพนักแสดงละครโนนั้น โดยทั่วไปแล้วจะต้องเป็นทายาทของสำนักละครโนเท่านั้น ถึงจะได้เรียนวิชาการแสดงละครโน หากเป็นคนทั่วไปจะต้องเข้าเป็นลูกศิษย์ในสำนัก และได้รับการอบรมจากอาจารย์โดยตรง จนกว่าอาจารย์จะยอมรับให้เป็น คุโรอุโตะ (Kurouto มืออาชีพ) จึงจะสามารถเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมละครโน (The Nohgaku Performers Association) และเข้าสู่วงการละครโนในฐานะมืออาชีพได้ (Noh Master, Kyogen Performer, Kyogen Actor, N.D.; How to become a Noh actor? Detailed explanation of necessary conditions and characteristics of suitable people, N.D.)

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

จากการทบทวนเกี่ยวกับอาชีพนักแสดงในหลากหลายประเทศ ทั้งในแง่การเรียนการสอน การเข้าสู่อาชีพ รวมถึงเรื่องราวของมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพที่เกี่ยวข้องของนักแสดงบัลเล่ต์ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ เวลส์และไอร์แลนด์เหนือ) นักแสดงจ๊ว ของสาธารณรัฐประชาชนจีน และนักแสดงละครโน ในประเทศญี่ปุ่น พบว่า รูปแบบการจัดการมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพนั้น เป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบการแสดงของโลกตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นการเทียบเคียงคุณวุฒิ หรือ การกำหนดรูปแบบการสอบอย่างเป็นระบบ ดังนั้นในการสอบเทียบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพจึงได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และมีเรื่องระบบสมรรถนะ ตลอดจนการประเมินที่ชัดเจน เป็นระบบ รวมถึงการจัดทำคู่มือ

เพื่อเผยแพร่ และนำสู่การใช้งานอย่างกว้างขวาง ส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพนักแสดงบัลเลต์ในระดับนานาชาติ และส่งผลให้เกิดการพัฒนานักแสดงบัลเลต์ได้ในทุก ๆ ประเทศบนมาตรฐานเดียวกัน แม้มาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพนักแสดงบัลเลต์จะไม่ได้มีเพียงของ Royal Academy of Dance (RAD) เพียงแห่งเดียว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า การจัดสอบโดยมาตรฐานของ RAD ก็เป็นที่นิยมแพร่หลายในโลกของนักแสดงบัลเลต์นานาชาติประเทศในปัจจุบัน รวมทั้งประเทศไทย

ในขณะที่อาชีพนักแสดงงิ้ว ของสาธารณรัฐประชาชนจีน จะเห็นถึงรูปแบบการจัดการที่มีภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง และร่วมดำเนินการ เนื่องจากให้ความสำคัญต่อการแสดงเหล่านั้นในฐานะสมบัติของชาติ การมีสถาบัน หรือหน่วยงานจัดสอน ย่อมก่อให้เกิดการสร้างนักแสดงอาชีพอย่างเป็นระบบ ภายใต้การกำกับเชิงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ ในส่วนนี้มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทย ซึ่งอาจจะเห็นผ่านการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาชีพนานาชาติศิลปะในระดับมัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ทั้งในส่วนกลาง และในภูมิภาค รวมไปถึงสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งสร้างสรรค์หลักสูตรทางการแสดง ทั้งในส่วนของการวิชาการ และภาคปฏิบัติ ซึ่งการแสดงโขน หรือการฝึกฝนเพื่อเป็นนักแสดงโขน ก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรฯ ทำให้ผู้ที่จบวิทยาลัยนาฏศิลป์นั้น มีความต่างจาก สถาบัน National Academy of Chinese Theatre Arts (NACTA) ซึ่งฝึกฝนการแสดงงิ้วเป็นหลักเท่านั้น

ส่วนนักแสดงละครโน ประเทศญี่ปุ่นนั้น มีข้อพิจารณาต่อการเป็นนักแสดงอาชีพ ผ่านการจัดการมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพได้ค่อนข้างยาก เพราะละครโนนั้น นอกจากจะมีฐานะเป็นสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าแห่งประเทศญี่ปุ่น และได้รับการประกาศจาก UNESCO ในปี ค.ศ. 2001 ให้ละครโนเป็น “งานชิ้นเอกแห่งมรดกภูมิปัญญาและวาจาของมนุษยชาติ” (Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity) และได้รับการจดทะเบียนขึ้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก ใน ค.ศ. 2008 ทำให้เกิดความพยายามในการจัดการเพื่อการเผยแพร่ละครโนสู่สาธารณะของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทว่า ละครโนเองก็ยังคงมีจุดยืนต่อการรักษารูปแบบการสืบทอด การถ่ายทอดและการฝึกฝนเพื่อเป็นนักแสดงละครโน และแนวปฏิบัติอย่างดั้งเดิมอยู่อย่างเข้มข้น โดยจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนของละครโน ยังคงยึดมั่นในระบบสำนัก และระบบศิษย์อาจารย์แบบดั้งเดิมในรูปแบบจารีตอยู่อย่างเข้มข้น

แม้ว่าองค์กรในภาครัฐซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่วัฒนธรรมจะมีความพยายามในการสร้างพื้นที่เพื่อเผยแพร่ศิลปะการแสดงออกสู่สาธารณะมากขึ้น เช่น การจัดคอร์สสอนในศูนย์วัฒนธรรมประจำอำเภอ การจัดสอนทางออนไลน์ หรือ การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย แต่จะเห็นได้ว่า เส้นทางเหล่านี้ยังไม่สามารถบรรลุได้ถึงระดับมืออาชีพในการเป็นนักแสดง ส่วนการจัดการเรียนการสอนโดยสมาคมโนกะคุโยเซโด ซึ่งถือเป็นสมาคมวิชาชีพของนักแสดงโนนั้น แม้ผ่านกระบวนการในการคัดเลือก และการฝึกฝนแล้ว แต่การสืบทอดต่อบทตัวละครสำคัญก็ยังคงให้ความสำคัญกับการสืบทอดสายในสายตระกูลของสำนักละครโนมากกว่า

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปเปรียบเทียบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพนักแสดง โดยแบ่งประเด็นการศึกษา ได้แก่ เกณฑ์มาตรฐาน หน่วยงานรองรับ การประเมินผล สมรรถนะที่สำคัญ และระดับขั้นคุณวุฒิ ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

Table 4 สรุปเปรียบเทียบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพของ นักแสดงบัลเลต์ นักแสดงอุปรากรจีน และนักแสดงละครโน

การแสดง/ประเทศ ประเด็นศึกษา	บัลเลต์ สหราชอาณาจักร	อุปรากรจีน (จ้าว) สาธารณรัฐประชาชนจีน	ละครโน ญี่ปุ่น
เกณฑ์มาตรฐาน	มีการกำหนดระดับ คุณวุฒิและหลักสูตรการ เรียนการสอนที่ชัดเจน	มีการกำหนด	เน้นการสืบทอดผ่านระบบ สำนักและครอบครัว
หน่วยงานรับรอง	Royal Academy of Dance (RAD)	National Academy of Chinese Theatre Arts (NACTA)	สำนักและสถาบันที่มี การจัดการเรียนการสอน เช่น สมาคมโนกะคุ โยเซไค Nohgaku-Youseikai (Osaka) และ Japan Arts Council (Tokyo) สำนัก Kanze (คังเซะ) สำนัก Kongou (คองโก) สำนัก Hou-Shou (โฮโซ) สำนัก Konparu (คองปารุ) และ สำนัก Kita (คิตะ) เป็นต้น
การประเมินผล	การทดสอบภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่ได้รับการ รับรองจากหน่วยงานที่มี มาตรฐาน ตามที่ทาง สถาบัน RAD รับรอง	ทดสอบการร้อง การแสดงอารมณ์และลีลา การแสดงโดยสถาบันที่ เกี่ยวข้อง	ฝึกฝนผ่านระบบสำนัก มีการประเมินจากอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ของแต่ละสำนักนั้น
สมรรถนะที่สำคัญ	ความสามารถด้าน เทคนิค ด้านดนตรี และ ด้านการแสดง โดยแต่ละ ระดับจะมีการระบุ สมรรถนะความยากง่าย แตกต่างกัน อย่างชัดเจน และเป็นระบบ	ความชำนาญในการร้อง การเคลื่อนไหวร่างกาย ลีลาท่าทาง การใช้อาวุธ	ความเชี่ยวชาญตามบทบาท และลีลาท่าทางแบบดั้งเดิม
ระดับชั้นคุณวุฒิ	แบ่งเป็น 8 ระดับ ตั้งแต่ ระดับเริ่มต้น	มีการแบ่งระดับศิลปิน แห่งชาติ เป็น 4 ชั้น โดย ชั้นที่ 1-2 จะถือเป็น ระดับสูง ชั้นที่ 3 เป็น ระดับกลาง และชั้นที่ 4 คือระดับต้น ซึ่งในแต่ละ ระดับจะมีความแตกต่าง ของเงื่อนไขกำหนดเอาไว้	ไม่มีการกำหนดระดับ อย่างเป็นทางการ เน้นการสืบทอดผ่าน ระบบสำนัก

Source: Noknoi et al. (2025)

บริบทการแสดงโขนในประเทศไทยและแนวทางการพัฒนาอาชีพ

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ศิลปะการแสดงโขนมีโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนและสถาบันที่สนับสนุนหลักอยู่แล้ว แต่ยังขาดระบบมาตรฐานอาชีพที่สามารถรับรองคุณวุฒิและพัฒนานักแสดงอย่างเป็นทางการ ดังนั้น การกำหนดแนวทางพัฒนามาตรฐานอาชีพโขนจึงจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงระบบฝึกอบรม การประเมิน และการสนับสนุนอาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพของนักแสดงในระดับสากล

การกำหนดและการรับรองความรู้ ความสามารถ หรือสมรรถนะของบุคคลที่ประกอบอาชีพนักแสดงโขนในประเทศไทยแบบเป็นทางการมีเพียงเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมศิลปากรที่อาศัยหลักเกณฑ์ด้านทักษะและความสามารถภายใต้ตำแหน่ง “นาฏศิลปิน” ซึ่งมีการกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงตามบทบาทหน้าที่ อาทิ นาฏศิลปิน (โขนพระ) เป็นต้น ทั้งนี้ ตำแหน่งนาฏศิลปินแบ่งออกเป็นหลายระดับ ได้แก่ ระดับปฏิบัติงาน ระดับชำนาญงาน ระดับอาวุโส และระดับทักษะพิเศษ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนระดับตามประสบการณ์และความสามารถในการทำงานมิใช่เป็นการรับรองมาตรฐานสำหรับผู้ฝึกหัดโขนทั่วไป

การแสดงโขนยังมีการเรียนการสอนในระบบของสถาบันการศึกษาหลักเช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยแบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. และในระดับปริญญาตรี ที่มีการสอนมีรายวิชาเพื่อฝึกฝนและพัฒนาการศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโขนโดยเฉพาะ อีกทั้งยังมีอีกหลาย ๆ สถาบันการศึกษาในระบบที่มีรายวิชาเพื่อฝึกฝนและพัฒนาการศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโขนเช่นกัน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของภาควิชา หรือ สาขา รวมไปถึงคณะที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นต้น

นอกจากหน่วยงานในระบบการศึกษาหลักแล้ว ยังมีหน่วยงานภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร ดำเนินการจัดการเรียนการสอนบริการแก่ผู้สนใจให้สามารถมาฝึกสอน แต่การจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการแสดงในแต่ละโอกาส เน้นท่า และการสอนกระบวนท่า และชุดการแสดงตามที่ต้องการใช้งานในโอกาสนั้นมากกว่าลำดับการสอนตามหลักสูตร หรือรายวิชาเช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาในระบบ แต่ยังคงมีการสอนเพลงมาตรฐาน อาทิ เพลงช้า เพลงเร็ว รำแม่บท ฝึกแม่ท่า อยู่เช่นกัน หน่วยงานภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ดำเนินการฝึกสอน และอบรมทักษะที่เกี่ยวข้องให้แก่นักแสดงโขน อาทิ สถาบันคึกฤทธิ์ มูลนิธิคึกฤทธิ์ 80 ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมาคมศิลปะเพื่อเยาวชน กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ชมรมโขนเยาวชนชายแดนใต้ โรงโขนเพชรบุรี สถาบันเอกชนการละคร ศูนย์ฝึกโขนวัดสุวรรณาราม วัดขนอน นอกจากนี้ยังมีชมรมและกลุ่มในพื้นที่โรงเรียน และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนโขนสำหรับนักแสดงโขนสมัครเล่นด้วยเช่นกัน

ความท้าทายและโอกาสในการพัฒนามาตรฐานอาชีพสำหรับนักแสดงโขน

จากข้อมูลการศึกษามาตรฐานวิชาชีพในบริบทสากลทำให้เห็นได้ว่า ค่านิยมต่อการสืบทอดการแสดงในวัฒนธรรมของโลกฝั่งตะวันออกนั้น มีความแตกต่างกับรูปแบบการจัดการมาตรฐานวิชาชีพในโลกตะวันตกอยู่ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ในฐานะที่ “โขน” ของไทยนั้นเป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับการขึ้นบัญชีเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2552 และเมื่อ พ.ศ. 2561 “การแสดงโขนในประเทศไทย หรือ Khon, masked dance drama in Thailand” ก็ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นรายการตัวแทน

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ โดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO (Intangible Cultural Heritage of the Nation, 2018)

ดังนั้นแล้ว อาชีพนักแสดงโขน ยังมีเหตุผลอันสมควรที่จะพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพฯ ทั้งเพื่อสนับสนุนการแสดงโขน และนักแสดงโขนของไทย โดยการจัดทำมาตรฐานนั้นควรจะเปิดกว้างให้กับกลุ่มบุคคลทั่วไป ที่มีใจจำเพาะที่เรียนในสถาบันทางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นบุคคลหรือศิลปินที่มีทักษะทางการแสดง สามารถที่จะมีการเทียบเคียงความสามารถหรือทักษะเหล่านั้น ให้เป็นมาตรฐานทางวิชาชีพที่มีระบบอย่างสากล เช่น มีการจัดทำสมรรถนะทั้งความรู้และทักษะความสามารถที่ชัดเจน มีหน่วยงานกลางที่การันตีมาตรฐานทางการแสดงเพื่อให้ได้นักแสดงโขนที่มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาอาชีพนักแสดงโขนให้มีมาตรฐานทางอาชีพก้าวสู่สากลได้อย่างเต็มภาคภูมิ

การจัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสำหรับนักแสดงโขนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลากหลายภาคส่วน อาทิ ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดงโขน คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนกลุ่มนักแสดงโขนทั้งในระดับมืออาชีพและสมัครเล่น เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาระบบสมรรถนะที่ครอบคลุมทักษะการแสดงโขนในทุกมิติ นอกจากนี้ กระบวนการจัดทำมาตรฐานยังต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสมรรถนะของผู้แสดง เพื่อให้การรับรองคุณวุฒิมีความน่าเชื่อถือ

หากสามารถพัฒนาระบบมาตรฐานอาชีพนักแสดงโขนให้เป็นระบบที่คล้ายคลึงกับ Royal Academy of Dance (RAD) ซึ่งเป็นองค์กรที่รับรองมาตรฐานการเรียนการสอนบัลเลต์ในระดับสากล ก็จะช่วยให้การแสดงโขนได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่ได้ผ่านการศึกษาโขนในระบบสามารถพัฒนาทักษะการแสดงให้ทัดเทียมนักแสดงมืออาชีพ โดยไม่ขึ้นอยู่กับสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมาตรฐานกลางที่เป็นที่ยอมรับ และช่วยยกระดับศิลปะการแสดงโขนให้มีความเป็นสากลยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2567 สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของนายกรัฐมนตรี มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศ (Thailand Professional Qualification Institute, 2021) ได้กำหนดเป้าหมายในการสนับสนุนและร่วมพัฒนาอาชีพนักแสดงโขนให้มีระบบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพที่มีความเป็นสากล ควบคู่ไปกับความสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ความพยายามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มในการยกระดับอาชีพนักแสดงโขนให้เป็นวิชาชีพที่มีระบบมาตรฐาน ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของศิลปะการแสดงโขนในอนาคต (Thammasat University, 2024)

8. ข้อเสนอแนะงานวิจัย (Research Suggestion)

8.1 งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพนักแสดงโขนให้มีความสอดคล้องกับบริบทสากลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านระบบมาตรฐานอาชีพ การรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ และการพัฒนาศักยภาพนักแสดงให้สามารถปฏิบัติงานได้ในบริบทที่หลากหลายทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

8.2 ควรมีการศึกษารายละเอียดในการนำผลการสังเคราะห์จากงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของศิลปินการแสดงแขนงอื่น ๆ ของไทย เพื่อสนับสนุนการยกระดับศิลปะการแสดงสู่ระบบมาตรฐานอาชีพ และสร้างความยั่งยืนให้กับวิชาชีพศิลปินในระยะยาว

9. เอกสารอ้างอิง (References)

- Beijing Vocational College of Opera and Arts. (N.D.). *Beijing Opera*. College-en.com. Retrieved from <https://www.college-cn.com/beijing/631/>
- Center for International and Interdisciplinary Research on Noh Theatre. (N.D.). *Kyoten.ac.jp*. Retrieved from <https://kyoten-nohen.ws.hosei.ac.jp/en/>
- Department of Japanese Literature and Culture. (N.D.). *Curriculum*. Musashino University. Retrieved from https://www.musashino-u.ac.jp/academics/faculty/literature/japanese_literature_and_culture/curriculum.html
- Department of Japanese Literature and Culture. (N.D.). *Faculty Introduction*. Musashino University. Retrieved from https://www.musashino-u.ac.jp/academics/faculty/literature/japanese_literature_and_culture/profiles_j.html
- Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture. (2018). *Khon: The first intangible cultural heritage of humanity from Thailand*. Retrieved from <http://book.culture.go.th/KhonTHICH/files/downloads/โขน%20มรดกวัฒนธรรม.pdf>. [in Thai]
- How to become a Noh actor? Detailed explanation of necessary conditions and characteristics of suitable people. (N.D.). *Job-zukan.jp*. Retrieved from <https://job-zukan.jp/noh-teacher/5019/>
- Intangible Cultural Heritage of the Nation. (2018). *Khon*. Retrieved from <https://ich-thailand.org/heritage/detail/6291e5b7978f238e61f77da4>. [in Thai]
- Ministry of Culture. (2018). UNESCO announces “Khon” as an intangible cultural heritage. Retrieved from https://www2.m-culture.go.th/th/article_view.php?nid=21463 [in Thai]
- National Academy of Chinese Theatre Arts. (N.D.). *About NACTA*. Retrieved from <https://en.nacta.edu.cn/About/Why/index.htm>
- Noh Master. (N.D.). Kyogen Performer, Kyogen Actor. Toshin.com. Retrieved from [https://www.toshin.com/mirai/joblab/job/460/#:~:text="](https://www.toshin.com/mirai/joblab/job/460/#:~:text=)
- Noh Theater Multilingual Subtitling Service. (N.D.). Illustrated Guide to Noh. Retrieved from <https://noh-sup.hinoki-shoten.co.jp/basicsofnoh-ja>
- Nohgaku Performance Association. (N.D.). Nohgaku can be “learned”. Nohgaku.or.jp. Retrieved from <https://www.nohgaku.or.jp/lesson>
- Nohgaku Researcher Training Program. (N.D.). hosei.ac.jp. Retrieved from <https://www.hosei.ac.jp/gs/jinbun/nichibun/nogaku/?auth=9abbb458a78210eb174f4bd385bcf54>
- Nohgaku Resource Center. (N.D.). Musashino University.ac.jp. Retrieved from https://www.musashino-u.ac.jp/research/laboratory/noh_research_archives.html
- Okayama/Kyoto/Osaka Noh Fujitokai Homepage. (N.D.). Retrieved from <https://totokai.sakura.ne.jp/>

- Reiko Yamanaka. (N.D.). *Basic knowledge of Noh*. Nohgaku. Retrieved from <https://www.nohgaku.or.jp/guide/能の基礎知識>
- Royal Academy of Dance. (2019). *Requirements for regulated qualifications in England, Wales, and Northern Ireland*. Retrieved from https://www.royalacademyofdance.org/app/uploads/2019/06/17103334/20181002Specifications2018_Thai.pdf
- Ruri no Kai. (N.D.). *Noh practice*. Kanagawa Zushi City.com. Retrieved from <https://www.city.zushi.kanagawa.jp/nanisuru/club/2000112/2000693.html>
- Sawatte_kyoto. (2024). *Nohgaku.or.jp*. Retrieved from https://www.nohgaku.or.jp/hubfs/blog/lesson/taiken/sawatte_kyoto2024.pdf
- Siritranon Danupon. (2024, February 20). *The Selection of Chinese Opera Performers*. (Personal Interview)
- Sugiura Nohgaku. (N.D.). *Noh Experience*. noh-sugiura.com. Retrieved from <https://www.noh-sugiura.com/taiken/kengaku.html>
- Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization). (2021). *About the Institute*. Retrieved from <https://www.tpqi.go.th/th/objective/nJW4LDWewEb3QWewEb3Q>. [in Thai]
- Thammasat University. (2024). *Thammasat partners with TPQI to promote Khon actor occupational standards to the international level*. Retrieved from <https://tu.ac.th/thammasat-040367-meeting-tpqi-occupation-khon-actor>. [in Thai]
- Wagokoro. (2023). *Are there any schools of Noh? An easy-to-understand explanation of Noh schools!*. Retrieved from <https://wa-gokoro.jp/traditional-performing/Noh-Kyogen/497/>